

Links moet gemeenschap weer omarmen

Martijn Dadema

GroenLinks en haar voorlopers zijn kampioenen in de strijd voor emancipatie en individuele ontplooiing van vele Nederlanders onder meer via het feminisme, de strijd voor homo-emancipatie, waardering voor de pluriformiteit van leefstijlen en culturen. Kiezen zonder dwang of drang van je omgeving met vrijheid voor iedereen. Individualisering en ontzuiling waren een zegen om deze strijd vooruit te helpen en heel veel is bereikt.

Ik herken dit ook uit mijn eigen leven. Zelf vertrokken in 1993 uit mijn dorpse omgeving in Overijssel om mijn vleugels uit te spreiden en los te komen van 'doe maar normaal'. Nee, juist te ontdekken wat de individualistisch en kosmopolitische wereld te bieden had. Het idee van een gemeenschap waartoe je behoorde was knellend en de eenheid verstikte. Juist de verscheidenheid opzoeken en extra waarderen. Dat deed ik en doet ook GroenLinks. En zeer terecht, want tijdens de verzuiling, en nu nog steeds in sommige gemeenschappen, was jezelf zijn onmogelijk en emancipatie dus essentieel.

Individualisering

Maar als burgemeester in datzelfde Overijssel in 2018 geloof ik dat we in deze emancipatiestrijd soms nut en noodzaak van de eenheid van een gemeenschap hebben onderschat en moeten herwaarderen als progressief linkse partij. Door de individualisering en het verdwijnen van de verzuiling is er te weinig aandacht voor onze hele gemeenschap, en te veel aandacht voor het individu. In deze eenheid zit namelijk een enorme kracht waarmee de participatiesamenleving kan worden vorm gegeven, waarmee de dominantie van markt en overheid terug kan worden gegeven aan de inwoners, en waarvan vooral zwakkeren in onze samenleving enorm kunnen profiteren.

De gemeenschap in de verzuiling gaf een maatschappelijke structuur, duidelijke verbanden en verantwoordelijkheden. Het waren gescheiden leefwerelden, maar met tolerantie ten opzichte van de andere zuilen. Collectieve problemen werden binnen de zuilen vaak opgelost. De verzuiling is verdwenen zonder dat ervoor een diep gewortelde maatschappelijke structuur in de plaats kwam, daar was ook geen aandacht meer voor. Het 'einde van de geschiedenis' was bereikt en individualisering was het summum.

Blijven investeren

De overheid nam het eerst grotendeels over met de verzorgingsstaat en vervolgens kwam de privatiseringsgolf die moest zorgen voor publieke goederen en publieke waarden. Inwoners werden vereenvoudigd tot consumenten of cliënten, en de overheid voelt zich enig eigenaar van een maatschappelijk probleem. Dit leidde mede tot een gevoelde afstand tussen overheid en samenleving, maar ook voelen veel mensen zich ontheemd met tegenstellingen en instabiliteit tot gevolg. Progressief links moet op zoek, samen met anderen, naar een nieuwe maatschappelijke worteling waarin de gemeenschap weer centraler staat. Mensen kunnen niet zonder elkaar. De gemeenschap is een eenheid en men ziet om naar alle leden, ook de kwetsbaren. Maar een gemeenschap is ook divers, niet uniform, bestaat uit vele individuen en accepteert de diversiteit van deze individuen. De gemeenschap in haar verscheidenheid.

Er is gelukkig nog meer dan genoeg gemeenschapszin. Ik zie het dagelijks om mij heen. De sportvereniging, de voedselbank, de deeleconomie, de energiecoöperatie, de wooncorporatie, de feestweken, de mantelzorger, de buurtbuschauffeur. De gemeenschap

neemt al heel veel verantwoordelijkheid, en hierop kan worden voortgebouwd samen met de overheid. We moeten dus blijven investeren in gemeenschap: investeren in sociale cohesie, ken je burens, draag zorg voor je straat of wijk, hoe zorgen we voor voldoende vrijwilligers, wat kunt u doen, hoe blijven we ontmoeting organiseren, hoe ontmoeten we eenzame mensen, hoe begroeten we nieuwe inwoners en staan we open voor hun inbreng, hoe krijgen we meer vrijwilligers die geen veertig jaar meedoen. Wat zijn de belangrijkste opgaven voor de hele gemeenschap en doe mee om deze op te lossen, samen. We kennen elkaar minder, en dat vergt ook meer verdraagzaamheid en respect naar onbekenden. Niet alleen maar vanuit het IK redeneren, maar ook vanuit de gemeenschap.

Vol vertrouwen

En investeren in een gemeenschap met inwoners voorop vergt ook een herijking van de rol de overheid, de inrichting van de democratie, het type politici en bestuurders. Het vraagt om een overheid en een politiek die in verbinding staat met alle groepen in de samenleving, die niet polariseert maar de gezamenlijkheid zoekt. Een overheid die zeggenschap en verantwoordelijkheid durft over te dragen. Het vraagt om gemeenteraden en Tweede Kamer die aansluiten bij deze ontwikkeling en het goede voorbeeld geven en niet het slechtste. Het vraagt om bestuurders die luisteren als kernkwaliteit hebben in plaats van zenden. En het vergt ook dat inwoners zich realiseren dat dit hun tijd is; ik zie ze al meer in actie komen. Ik ben dan ook vol vertrouwen dat het samen gaat lukken in deze volgende fase van onze maatschappelijke ontwikkeling.

'Samen op zoek naar een nieuwe maatschappelijke worteling'

Martijn Dadema is burgemeester van Raalte.